

Johannes 16:

Dit alles heb ik tegen jullie gezegd **om te voorkomen** dat jullie je geloof verliezen. ²Jullie zullen uit de synagoge gezet worden, en er komt zelfs een tijd dat iedereen die jullie doodt, **meent daarmee God te dienen**. ³Maar ze doen dat omdat **ze de Vader en mij niet kennen**. ⁴Ik zeg jullie dit nu, en wanneer die tijd komt zullen jullie denken aan wat ik gezegd heb. Ik heb dit niet al eerder verteld **omdat ik nog bij jullie was**. ⁵Nu ga ik weg, naar hem die mij gezonden heeft, maar niemand van jullie vraagt: "Waar gaat u naartoe?" ⁶Jullie zijn verdrietig, omdat ik jullie dat gezegd heb. ⁷Werkelijk, het is goed voor jullie dat ik ga, **want als ik niet ga zal de pleitbezorger niet bij jullie komen**, maar als ik weg ben, zal ik hem jullie zenden. ⁸Wanneer hij komt **zal hij de wereld duidelijk maken wat zonde, gerechtigheid en oordeel is**: ⁹**zonde – dat ze niet in mij geloven**, ¹⁰**gerechtigheid – dat ik naar de Vader ga en jullie me niet meer zien**, ¹¹**oordeel – dat de heerser over deze wereld is veroordeeld**.

¹²Ik heb jullie nog veel meer te zeggen, **maar jullie kunnen het nog niet verdragen**. ¹³De Geest van de waarheid zal jullie, wanneer hij komt, **de weg wijzen naar de volle waarheid**. Hij zal niet namens zichzelf spreken, maar **hij zal zeggen wat hij hoort** en jullie bekendmaken wat komen gaat. ¹⁴Door jullie **bekend te maken wat hij van mij heeft, zal hij mij eren**. ¹⁵Alles wat van de Vader is, is van mij – daarom heb ik gezegd dat hij alles wat hij jullie bekend zal maken, **van mij heeft**. ¹⁶Nog een korte tijd en jullie zien me niet meer, maar kort daarna zien jullie me terug.'

¹⁷Daarop zeiden een paar leerlingen tegen elkaar: 'Wat betekent wat hij nu zegt: "Nog een korte tijd en jullie zien me niet meer, maar kort daarna zien jullie me terug"? En: "Ik ga naar de Vader"? ¹⁸Wat betekent "nog een korte tijd"? Wat bedoelt hij toch?' ¹⁹**Jezus begreep dat ze hem iets wilden vragen**. Hij zei: 'Proberen jullie te begrijpen wat ik bedoelde met "Nog een korte tijd en jullie zien me niet meer, maar kort daarna zien jullie me terug"? ²⁰Waarachtig, ik verzeker jullie: je zult huilen en weklagen, **terwijl de wereld blij zal zijn. Je zult bedroefd zijn, maar je verdriet zal in vreugde veranderen**. ²¹Ook een vrouw die baart heeft het zwaar als haar tijd gekomen is, maar wanneer haar kind geboren is, **herinnert ze zich de pijn niet meer**, omdat ze blij is dat er een mens ter wereld is gekomen. ²²Jullie hebben nu verdriet, maar ik zal jullie terugzien, en dan zul je blij zijn, **en niemand zal je je vreugde afnemen**. ²³Dan hoeven jullie mij niets meer te vragen. Maar ik verzeker jullie: wat je de Vader ook vraagt in mijn naam – hij zal het je geven. ²⁴Tot nu toe hebben jullie niets in mijn naam gevraagd, **maar vraag het en je zult het ontvangen. Dan zal je vreugde volmaakt zijn**.

²⁵Ik heb jullie dit alles in beelden verteld, maar er komt een tijd dat ik niet meer in beelden spreek, maar jullie zonder omwegen over de Vader vertel. ²⁶**Als je dan iets vraagt in mijn naam, hoef ik het niet meer namens jullie aan de Vader te vragen**, ²⁷**want de Vader zelf heeft jullie lief, omdat jullie mij liefhebben en geloven dat ik van God ben gekomen**. ²⁸Ik ben bij de Vader vandaan gegaan en naar de wereld gekomen, nu verlaat ik de wereld weer en ga ik terug naar de Vader.'

²⁹Toen zeiden de leerlingen: '**Ja, nu spreekt u rechtstreeks en niet in beelden**. ³⁰**Nu begrijpen we dat u alles weet en dat niemand u iets hoeft te vragen**, nu geloven we dat u van God bent gekomen.' ³¹Jezus vroeg: 'Nu geloven jullie? ³²Er komt een tijd, en die tijd is er al, dat jullie uiteengedreven worden, dat ieder zijn eigen weg gaat en mij alleen achterlaat. Maar ik ben niet alleen, want de Vader is bij mij. ³³**Ik heb dit gezegd opdat jullie vrede vinden bij mij**.

Jullie zullen het zwaar te verduren krijgen in de wereld, maar houd moed: ik heb de wereld overwonnen.'

Kernsamenvatting

Na de komst van de Zoon volgt een nieuwe goddelijke inzet: **de komst van de Geest**. De Geest is tegelijk **aanklager van de wereld** en **advocaat van Christus en zijn gemeente**. Het werkwoord *elenchō* duidt hier niet op morele vermaning, maar op **juridische ontmaskering en veroordeling**.

De drie sleutelbegrippen krijgen een betekenis:

- **Zonde**: niet moreel, maar religieus – het weigeren te geloven dat God zich in Jezus definitief heeft geopenbaard.
- **Gerechtigheid**: God doet zijn Zoon recht door Hem niet in de dood te laten, maar te verheerlijken; kruis en opstanding vormen één geheel.
- **Oordeel**: in kruis en opstanding is de overste van deze wereld reeds geoordeeld en ontmachtigd.

De gemeente staat niet alleen in deze vijandige wereld. De komst van de Geest is een **heilsfeit**: zoals de Zoon gekomen is, zo is ook de Geest gekomen. Dat er überhaupt een wereldwijde kerk bestaat en dat gelovigen Christus blijven volgen, is vrucht van het werk van de Geest. De beslissende grond voor volharding is dit: **de zaak van Christus is al gewonnen**.

Theologische kernpunten (in één oogopslag)

- Parakleet = juridische figuur, geen sentimentele trooster
- Geest = aanklager van de wereld, advocaat van Christus
- Zonde = ongeloof in Jezus als openbaring van God
- Gerechtigheid = verheerlijking van de gekruisigde Zoon
- Oordeel = definitieve nederlaag van de overste van deze wereld
- Pinksteren = missionair én confronterend
- Troost = afgeleid, maar reëel: de Geest gaat voor en overwint
- de heilsgeschiedenis **fasen** kent;
- Pinksteren pas mogelijk is **na** de beslissende heilsdaad van Christus;
- de Geest is de gave van de **verheerlijkte Christus**, niet van de aardse Jezus.

De Geest actualiseert wat Christus objectief heeft volbracht.

a. Het Evangelie naar Johannes

Ridderbos legt Johannes 14–16 consequent zo uit dat:

- de Parakleet **niet naast**, maar **na** Jezus komt;
- de Geest Jezus **vervangt** in zijn lichamelijke afwezigheid;
- de hemelvaart geen verlies, maar **voorwaarde voor de Geest** is.

“De Geest is de gestalte waarin de verhoogde Christus tegenwoordig is.”

b. Paulus: ontwerp van zijn theologie

Ook bij Paulus:

- de Geest is de gave van de **verhoogde Heer** (vgl. Rom. 8; Gal. 4);

Barth benadrukt sterk:

- de **volgorde**: Zoon → verhoging → Geest;
- de Geest is geen autonome kracht, maar **de Geest van de gekruisigde en verhoogde Christus**;
- zonder hemelvaart zou de Geest een “religieuze mogelijkheid” worden i.p.v. een christologische werkelijkheid.

7. N.T. Wright – Tempel- en koninkrijkstheologie

In o.a. *Jesus and the Victory of God* en *Acts for Everyone*:

- ziet Wright Pinksteren als het moment waarop Jezus **koning is geworden**;
- de Geest is het teken dat Jezus werkelijk regeert;
- daarom: **geen hemelvaart** → **geen Pinksteren**.

1. Jezus is lichamelijk begrensd

Volgens het christelijk geloof is Jezus niet slechts “God die verschijnt”, maar:

God die werkelijk mens werd (Joh. 1:14)

Dat betekent:

- Hij heeft een echt lichaam
- Hij is ruimtelijk gelokaliseerd
- Hij kan zich slechts op één plaats tegelijk bevinden

De incarnatie is geen toneelstuk. Als Jezus tegelijk overal zou zijn, dan was zijn menswording niet werkelijk.

Daarom zegt Jezus in Johannes 16:7:

“Het is beter voor u dat Ik wegga.”

Niet omdat hij minder zou zijn dan de Geest, maar omdat zijn **menselijke wijze van aanwezig-zijn** beperkt is.

Hij kan:

- naast Petrus staan
- maar dan niet tegelijk naast Johannes in een ander land

2. De Geest is niet geïncarneerd en dus niet gelokaliseerd

De Heilige Geest is niet vleesgeworden.

Hij heeft geen lichaam, geen ruimte, geen coördinaten.

In de Bijbel wordt de Geest vergeleken met:

- wind (Joh. 3)
- adem
- vuur
- olie
- water

Dat zijn allemaal **niet-lokaliserbare** vormen van aanwezigheid.

Daarom kan de Geest:

- in Jeruzalem werken
- tegelijk in Rome
- tegelijk in het hart van een enkel individu

Niet door zich te verdelen, maar doordat hij niet ruimtelijk begrensd is.

3. Johannes 16 veronderstelt deze metafysica

Als Jezus zegt:

“Als Ik niet wegga, zal de Trooster niet tot u komen”
dan bedoelt hij niet een machtsstrijd tussen Jezus en de Geest.

Hij bedoelt:

Zolang Ik lichamelijk bij jullie ben, ben Ik slechts **hier**.
Als Ik heen ga, kan Ik **in jullie allen tegelijk** tegenwoordig zijn door de Geest.

De Geest is dus geen “tweede beste Jezus”,
maar de **nieuwe bestaanswijze** van de verrezen Christus.

4. De theologische kern

Daarom zegt Paulus later:

“De Heer is de Geest” (2 Kor. 3:17)

Niet omdat Jezus ophoudt mens te zijn,
maar omdat zijn **tegenwoordigheid** nu geestelijk is.

5. Waarom dit essentieel is voor geloof

Zonder dit onderscheid zou het christendom een religie blijven van:

- heilige plaatsen
- fysieke nabijheid
- uiterlijke autoriteit

Met de Geest wordt het:

- een innerlijke realiteit
- wereldwijd
- direct toegankelijk

Dat is precies wat Johannes 16 theologisch verklaart.

1. Wat is hier “zonde”?

In Johannes betekent zonde in de eerste plaats:

het niet herkennen en niet vertrouwen van Gods zelfopenbaring in Christus.

De diepste zonde is dus niet overspel, geweld of hoogmoed — maar **blindheid voor wie Jezus werkelijk is.**

Waarom?

Omdat in Johannes:

- Jezus = het licht
- de waarheid
- Gods eigen aanwezigheid

Wie dat afwijst, leeft in een fundamentele **leugen over de werkelijkheid.**

Zonde in Johannes 16 is niet: “jij doet verkeerde dingen”

maar: “jij herkent Mij niet.” De kernzonde is **relatiebreuk.**

De wereld denkt dat zij God kent, maar heeft Hem verworpen toen Hij zichtbaar werd in Jezus.

De Geest moet dit openleggen, omdat: de mens zijn eigen blindheid niet kan zien.

Zonde is dus geen lijst, maar een **verbroken vertrouwensrelatie.**

2. Waarom moet de Geest dit onthullen?

Omdat mensen het **uit zichzelf niet kunnen zien.**

Johannes 16 veronderstelt dit:

- De wereld denkt dat zij gelijk heeft
- Dat zij moreel, religieus en rationeel in orde is
- Dat Jezus een bedreiging was

De Geest “leidt in de waarheid” door:

- zelfbedrog weg te nemen
- religieuze schijn te doorbreken
- en Jezus weer in het centrum te zetten

Maar in werkelijkheid:

- heeft zij de Zoon van God verworpen
- en zichzelf als norm genomen

De Geest is nodig om die misrekening bloot te leggen.

3. Getuigen “tegen” de wereld

De Geest is hier geen therapeut, maar een **getuige in een rechtszaak**.

De wereld zegt:

“Wij hebben rechtvaardig gehandeld. Jezus was een bedrieger.”

De Geest zegt:

“Nee. Jullie hebben het Licht verworpen.”

Zonde is hier dus juridisch en existentieel:

het gaat om **schuld aan het verkeerd oordelen over God zelf**.

4. Waarom ook voor de gelovigen?

Dit getuigen is niet alleen tegen “de wereld buiten”,
maar ook **in de mens zelf**.

Want ieder mens:

- rechtvaardigt zichzelf
- minimaliseert zijn blindheid
- verbergt zijn behoefte aan genade

De Geest breekt dat open.

Niet om te verpletteren,
maar om ruimte te maken voor waarheid en genezing.

Zonder besef van zonde:

- is er geen echte bekering
 - geen echte vergeving
 - geen echte relatie met God
-

5. Waarom dit noodzakelijk is voor liefde

Dit is cruciaal:

Zolang de mens denkt:

“Ik heb in wezen gelijk,”

kan hij God alleen als bevestiging van zichzelf gebruiken.

Maar wanneer de Geest onthult:

“Je had ongelijk over wie God is,”

ontstaat echte nederigheid,
en daardoor echte relatie.

De Geest moet dus eerst **ontmaskeren**,
om daarna te kunnen **verzoenen**.

Samengevat

De Geest getuigt van zonde omdat:

1. De diepste zonde blindheid voor Christus is
2. De wereld zichzelf rechtvaardigt in die blindheid
3. Alleen de Geest die leugen kan doorbreken
4. Zonder die openbaring geen echte bekering of geloof mogelijk is
5. Waarheid voorafgaat aan verlossing

Samenvatting van *Through the Bible with Pastor Paul LeBoutellier* — Johannes 16

1. Jezus' afscheid en waarschuwing (Joh. 16:1–4)

Pastor Paul legt eerst nadruk op Jezus' realistische waarschuwingen: Jezus bereidt zijn discipelen voor op **tegenspoed, vijandschap en vervolging**, met het doel dat zij niet vallen wanneer het moment komt. Christelijk geloof is niet naïef, maar diep geworteld in wat werkelijkheid zal worden.

2. Jezus' vertrek en de komst van de Heilige Geest (Joh. 16:5–15)

Paul benadrukt dat Jezus' vertrek (*“Het is beter dat Ik wegga”*) niet verlies betekent, maar noodzakelijk is zodat de **Heilige Geest kan komen** en de discipelen zal **begeleiden, onderwijzen en herinneren aan alles wat Christus zei en deed**.

- De Geest *leidt in alle waarheid* — niet om eigen autoriteit te ontwikkelen, maar om Jezus zelf open te leggen.
- De Geest *verklaart het werk van Christus*, want Hij laat zien wat Jezus' leven, dood, opstanding en hemelvaart betekenisvol maakt.

3. De Geest overtuigt van zonde, gerechtigheid, oordeel (Joh. 16:8–11)

Pastor Paul behandelt dit als het werk van de Geest in de wereld: de Geest toont mensen waar ze tekortschieten ten opzichte van Christus (zonde), bevestigt Christus als de Righteous One (gerechtigheid) en toont dat de machtsbasis van Satan reeds veroordeeld is.

4. Verdriet wordt vreugde (Joh. 16:16–24)

Paul legt uit dat de discipelen Jezus niet langer zullen zien (door zijn sterven), maar dat hun droefheid omgezet zal worden in vreugde door zijn **opstanding**. Hij gebruikt de beeldspraak van een bevalling: pijn voor leven — een beeld van echte transformatie en nieuwe realiteit.

5. Gebed en directe toegang tot God (Joh. 16:23–27)

Paul benadrukt dat het christelijk gebed radicaal verandert: **we kunnen direct tot de Vader bidden in de naam van Jezus**, omdat Christus' werk dit mogelijk heeft gemaakt. Vroeger waren het vragen aan Jezus; nu ligt onze toegang tot God **rechtstreeks via Christus' autoriteit**.

6. Geloven ondanks onbegrip (Joh. 16:25–28)

Pastor Paul wijst erop dat Jezus hier verder spreekt dan beeldspraak en oud begrip; hij voorspelt dat de discipelen na de opstanding Gods natuur en wil steeds duidelijker zullen begrijpen, vooral door de werking van de Geest.

7. Realiteit van strijd en overwinning (Joh. 16:29–33)

Paul benadrukt dat Jezus de discipelen geen “zacht pad” beloofde, maar **vrede te midden van strijd**: zij zullen beproevingen kennen, maar Jezus zelf heeft de wereld overwonnen en biedt vrede — niet door omstandigheden weg te nemen, maar door innerlijke zekerheid.